Гончаренко О., Іваник С., Малецький В. та ін. *Степан Балея у світлі провідних філософських напрямів XX століття*, за заг. ред. О. Гончаренко, Львів: Ліґа-Прес, 2014, 360 с.
[Olga Honcharenko, Stepan Ivanyk, Victor Maletskyi i inn. *Stefan Baley w świetle wiodących prądów filozoficznych XX wieku*, pod redakcją O. Honcharenko, Lwów: Liga-Pres, 2014, 360 s.]

Dla kształtowania się świadomości historycznej narodu ukraińskiego szczególnie ważną rolę odgrywa znajomość historii rodzimej myśli filozoficznej, ponieważ to właśnie filozofia jest intelektualnym rdzeniem narodu. W związku z tym we współczesnej Ukrainie nabierają na znaczeniu badania tekstów filozoficznych zapomnianych niegdyś (w warunkach długotrwałej wyłącznej dominacji doktryny marksistowskiej) autorów.

Do najważniejszych odkryć w historii filozofii ukraińskiej dokonanych w okresie niepodległości państwa ukraińskiego zaliczyć należy naukową spuściznę Stefana Baleya. Autorem tego odkrycia był profesor Marat Vernikov (1934–2011), który jednak nie zdążył w pełni zrealizować swoich planów badawczych i publikacyjnych. Dlatego ukazanie się w druku książki pod ogólną redakcją jego uczennicy – dr Olgi Honcharenko – jest logiczną kontynuacją tego dzieła. Jest to ważne wydarzenie w życiu ukraińskiej społeczności filozoficznej o tyle, o ile jest to pierwsza dokonana na Ukrainie (i w ogóle na świecie) kompleksowa analiza naukowej twórczości Baleya.

Istnieją kulturowe zjawiska o znaczeniu uniwersalnym, niezależnie od tego w jakich regionalnych ramach powstają i rozwijają się. Właśnie takim zjawiskiem było życie i twórczość Baleya. Dlatego w przedmowie do książki autorzy stawiają sobie za cel poprzez „zwrócenie się do niesprawiedliwie zapomnianej naukowej spuścizny Baleya, wybitnego przedstawiciela ukraińskiej i polskiej filozofii, psychologii i pedagogiki XX w., myśliciela, który urodził się i spędził ponad 40 lat swojego życia na ukraińskiej ziemi, wy-

jaśnić jej miejsce w kontekście rozwoju ukraińskiej i ogólnoeuropejskiej kultury” (s. 10). W książce przez zespół autorów została podjęta próba wykazania miejsca i roli naukowego dorobku Baleya w kontekście rozwoju filozofii analitycznej, neomarksizmu, antropologii filozoficznej, teorii psychoanalitecznej, strukturalizmu itd. Na przykład, Stepan Ivanyk rozpartuje prace Baleya z punktu widzenia ich teoretycznego związku z tradycją filozoficzną Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. Olga Honcharenko podaje obszerną analizę konstruktywnych możliwości filozofii edukacji i wychowania Baleya, zwracając szczególną uwagę na ideę intencjonalności i samopoznania w baleyowskiej koncepcji osobowości. Autorka między innymi zwraca uwagę na błędność dokonanych przez niektórych ukraińskich badaczy interpretacji filozofii edukacji Baleya, zwłaszcza takich jak „edukacja – to środowisko, w którym rozwijają się naturalne skłonności uczących się”. W ostatnim rozdziale Victor Maletskyi podejmuje próbę analizy stosunku Baleya do marksizmu i materializmu Iwana Pawłowa oraz udowadnia, że Baley podchodził do tych teorii z punktu widzenia własnego stanowiska, nie zostawiając przy tym żadnych szans ideologicznemu zaangażowaniu i demagogii. Szczególną wagę zespół autorów przywiązuje również do wykazania tła społeczno-kulturowego powstania konkretnych idei filozoficznych Baleya.

W naszej opinii autorzy książki dołożyli wszelkich starań, by wnikliwego czytelnika skłonić do refleksji i poszukiwania w twórczej spuściźnie Baleya nowych stron. Dokonana w książce skrupulatna i wszechstronna analiza naukowej spuścizny Baleya z punktu widzenia głównych kierunków filozoficznych XX wieku niewątpliwie ma niebagatelną wartość na współczesnym ukraińskim rynku literatury filozoficznej. Wspomnieć też należy, że na dodatkową wartość pracy składają się ponadto umieszczone w niej przekład z polskiego pracy Baleya „Osobowość” (tłum. O. Honcharenko) i lista bibliograficznych opisów nieznanych dotychczas i odkrytych przez autorów publikacji Baleya (130 pozycji).

Galyna Gamretska

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницький
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi
mariafanten@ukr.net

Nataliya Savchuk

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницький
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi
ivanrazor@mail.ru